

**САМАТЫЧНАЕ АДЛЮСТРАВАННЕ ЧАЛАВЕКА
Ў СУЧАСНЫХ СМІ
(на матэрыялах газет «СБ. Беларусь сегодня»
і «Gazeta Wyborcza»)**

Мова сродкаў масавай інфармацыі – гэта лустэрка нацыянальнай культуры, працэсаў, якія адбываюцца ў соцыуме. Сёння назіраем фарміраванне новай сістэмы каштоўнасцей, значнае месца ў якой займае кансюмерызм (празмернае спажыванне інфармацыі, калі патрэба ў апошняй набывае навізлівы характар і спараджае псіхічныя адхіленні, выкліканыя залежнасцю ад збыткуўнага жадання камунікаваць). Чалавек сучасны перманентна набывае інфармацыю, не звяртаючы ўвагі на тое, што сам можа з’яўляцца і суб’ектам (удзельнікам), і спажывцом (паглынальнікам) гэтай інфармацыі. Такімі характарыстыкамі асабліва вылучаюцца тэхналогіі Web 2.0.

У сувязі з пазначанымі акалічнасцямі цікавай і плённай у даследчай распрацоўцы бачыцца праблема адлюстравання чалавека ў так званых інфармацыйных «колазваротах» праз саматычнае (цялеснае) вербальнае выражэнне сукупнасці складнікаў яго жыццядзейнасці. Яшчэ большую цікавасць гэта набывае пры параўнальна-супастаўляльным вывучэнні родных маўленчых сістэм, актуалізаваных у беларускіх і польскіх сродках масавай інфармацыі. Назіранні праводзяцца на матэрыялах газет «СБ. Беларусь сегодня» і «Gazeta Wyborcza» за 2010–2012 гг.

Зігмунт Баўман у сваёй кнізе «Ciało i przemoc w obliczu popowocześnieści» разважае: «Сёння цела, што не падлягае сумненню, ёсць уласнасць прыватная. Яго культывацыя, як і ўтрыманне лецішча, – пытанне ўладальніка. Атрымаўшы сваё цела, гаспадар яго трапіў у незайдроснае становішча. Ён з’яўляецца, так бы мовіць, адначасова і садам, і садоўнікам. Бо павінен, натуральна, ажыццяўляць кантроль, але і мусіць праз гэты ж кантроль быць кантраляваным» [1, с. 94] (пераклад наш. – Л. І.). Праз сродкі масавай інфармацыі пэўным чынам культывуюцца цялесныя каштоўнасці (як чалавек выглядае, што спажывае, ці прытрымліваецца нейкіх дыет), што падпарадкоўвае, робіць падкантрольным спажывуца медыйнай прадукцыі: «...Чтобы достойного было больше, вооружаемся диетами и начинаем авральную подготовку к весне» (СБ. Беларусь сегодня, 5.05.2010); «Массаж ...оказывает волшебное действие при лечении ревматизма и благотворно воздействует на кожу и тело в целом» (СБ. Беларусь сегодня, 23.03.2012); «...Тело первично. И если человек физиологически себя плохо чувствует, то о психологической гармонии трудно говорить» (СБ. Беларусь сегодня, 4.06.2010); «...Расчетливые стервы, вкалывающие в губы силикон в расчете на знакомство с обладателем яхты» (СБ. Беларусь сегодня, 27.10.2011); «Во Франции обнаружили смертельно опасные имплантаты для груди, 30 тысяч женщин просят их удалить» (СБ. Беларусь сегодня, 21.12.2011); «...Idealna Polka ma duży biust» (Gazeta Wyborcza, 3.04.2010), «Dieta na miarę, czyli w tym roku się uda» (Gazeta Wyborcza, 10.01.2012), «Jarosław zmienił dietę i odzyskał chęć do biegania» (Gazeta Wyborcza, 27.09.2009); «Ciało po ciężcy potrzebuje roku, by się zregenerować...wymagajcie od siebie rzeczy niemożliwych» (Gazeta Wyborcza, 5.03.2010); «Jesteśmy przyzwyczajeni, że tancerz powinien mieć szczupłe, piękne, wysportowane ciało» (Gazeta Wyborcza, 20.09.2010).

Цікавую інтэрпрэтацыю намінацыі *цела* назіраем яшчэ на пачатку 80-х гадоў мінулага стагоддзя, калі навукова-тэхнічны прагрэс, маштабныя магчымасці рэпрадукцыі і рэканструкцыі нашага цела паўплывалі на стварэнне метафары-вобраза кібарга. Д. Хараўэй, якая з’яўляецца стваральнікам так зва-

нага маніфеста кібаргаў, сцвярджае: «Машыны канца XX стагоддзя цалкам ліквідавалі межы паміж натуральным і штучным, розумам і цела, самаразвіццём і знешнімі ўплывамі, як і іншымі адрозненнямі, што былі звычайна асноўнымі пры распазнаванні арганізмаў і машын. Нашы машыны надта жывыя, а мы самі – страшна бяздзейныя» [2, с. 53] (пераклад наш. – Л. І.). На старонках аналізаваных выданняў Беларусі і Польшчы знаходзім таму яскравае пацвярджэнне: *«Все заметнее вырисовывается образ некоего человека-робота, с вживленными в тело и даже в мозг чипами, с невероятными интеллектуальными и физическими возможностями»* (СБ. Беларусь сегодня, 14.03.2012); *«Jak uzyskać szósty, siódmy i dalsze zmysły, by zobaczyć świat bardziej prawdziwy? Podłączyć mózg do komputera... Nie, to straszne, ale chirurdzy usunęli mi w końcu chip z przedramienia, gdzie za pomocą 100 elektrod był podłączony do mojego układu nerwowego. Zostały blizny i kilka platynowych drucików pod skórą, które co jakiś czas wylązły na wierzch i muszę je wpychać z powrotem. Znowu jestem zwykłym człowiekiem (śmiech). Może tylko w głowie zostało mi coś z człowieka maszyny».* (Gazeta Wyborcza, 29.12.2010); *«Chcesz obejrzeć moje zdjęcia rentgenowskie? Wszystko mam, całą dokumentację, i tę amerykańską, i polską. Zobacz. Cyborg, nie? Kręgosłup i żebra jakbyś zobaczył terminatora. To, co widać, to same metalowe śruby i metalowe wstawki zamiast kości. Dwa kilogramy blachy w środku człowieka»* (Gazeta Wyborcza, 27. 08. 2010).

Такім чынам, саматычны вобраз чалавека, створаны сучаснымі СМІ, характарызуецца кансумпцыйнай (спажывецкай) накіраванасцю, якая мяжуе з кібаргізацыяй грамадства, што вымушана прыводзіць да культывавання пэўных камунікатыўных устаноў і фарміруе светапоглядную пазіцыю культу цела. Такое становішча, у сваю чаргу, прыводзіць да эстэтычных зрухаў і ўкаранення канцэпцыі «працягу» чалавечага цела.

Літаратура

1. Bauman, Zygmunt. Ciało i przemoc w obliczu ponowoczesności / Z. Bauman. – Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 1995. – 50 s.

Журналістыка-2012

2. Haraway, D. Manifest cyborgów: nauka, technologia i feminizm socjalistyczny lat osiemdziesiątych / D. Haraway, tłum. S. Klorak, E. Majewska, Przegląd Filologiczno-Literacki nr 1 (3).